

NORGES HØYESTERETT

D O M

avsagt 10. mars 2022 av Høyesterett i avdeling med

justitiarius Toril Marie Øie
dommer Aage Thor Falkanger
dommer Ragnhild Noer
dommer Wenche Elizabeth Arntzen
dommer Knut Erik Sæther

HR-2022-563-A, (sak nr. 21-096311SIV-HRET)
Anke over Borgarting lagmannsretts dom 4. mai 2021

Advokatfirmaet Danielsen & Co AS

(advokat Erlend Haaskjold)

mot

Rondeslottet Hotell AS, dets tvangsavviklingsbo
Rondeslottet Hotell AS
A

(advokat Peter Hallsteinsen – til prøve)

S T E M M E G I V N I N G

(1) Dommer **Arntzen:**

Sakens spørsmål og bakgrunn

- (2) Saken gjelder advokatsalær. Spørsmålet er særlig hvilken betydning Regler for god advokatskikk punkt 3.3.1 har ved domstolenes avgjørelse av en tvist mellom advokat og klient om salærets størrelse.
- (3) Salærkravet gjelder advokattjenester i et sakskompleks vedrørende dobbeltsalg av aksjene i et selskap med tilhørende hotelleiendom. Tjenestene ble ytet av Advokatfirmaet Danielsen & Co AS (advokatfirmaet Danielsen).
- (4) Kort fortalt inngikk selskapet UAB Nordic Holding (Nordic Holding) i midten av mars 2017 avtale med Catering og Restaurant Services AS om kjøp av samtlige aksjer i Taco Mons AS. Formålet med avtalen var å overta eiendommen Rondeslottet Hotell i Sel kommune, som ifølge selgeren var eid av Taco Mons AS. Nordic Holding overtok den fysiske rådigheten over eiendommen og pusset opp hotellet for mellom 14 og 15 millioner kroner. Driftsselskapet Rondeslottet Hotell AS ble stiftet i slutten av mars 2017, og hotellet åpnet i juni samme år.
- (5) Etter overtakelsen oppsto det tvist om eierskapet til hotelleiendommen og aksjene i Taco Mons AS. Rondeslottet Hotell AS og Nordic Holding engasjerte i januar 2018 advokatfirmaet Danielsen for bistand. Advokatfirmaet utarbeidet oppdragsbekreftelse basert på Advokatforeningens mal.
- (6) Det ble innbetalt et forskudd på 250 000 kroner til advokatfirmaets klientkonto, og Rondeslottet Hotell AS mottok månedlige fakturaer for advokatarbeidet. Fakturaene ble betalt løpende ved avregning mot innestående på klientkonto og ved overføringer fra selskapet.
- (7) Rondeslottet Hotell AS fikk i slutten av 2018 dårlig likviditet. Advokatfirmaet Danielsens utestående salær ved utløpet av februar 2019 var på rundt 400 000 kroner. A, som hadde en sentral rolle i begge selskapene, stilte 13. mars 2019 selvskyldnerkausjon for Rondeslottet Hotell AS' og/eller Nordic Holdings nåværende og fremtidige gjeld i anledning advokatfirmaet Danielsens juridiske bistand.
- (8) Klientforholdet med advokatfirmaet Danielsen ble avsluttet i april 2019 etter kjennelse i daværende Nord-Gudbrandsdal tingrett der Rondeslottet Hotell AS ble pålagt å fravike hotelleiendommen. Selskapene engasjerte deretter ny advokat.
- (9) I perioden januar 2018 til april 2019 registrerte advokatfirmaet Danielsen 975,25 timer fordelt på 15 rådgivnings- og prosessaker med et samlet salærkrav på 4 428 767 kroner inklusive merverdiavgift. Av dette er 3 014 006 kroner betalt i henhold til løpende fakturaer. Så godt som alle timene er registrert i advokat Per Danielsens navn med en timepris fra 3 600 til 3 700 kroner med tillegg av merverdiavgift.

- (10) I midten av mai 2019 innga Rondeslottet Hotell AS og Nordic Holding klage til Disiplinærnemnden på advokatfirmaet Danielsens salærkrav, jf. domstoloven § 227.
- (11) Advokatfirmaet Danielsen & Co AS tok i juni 2019 ut stevning mot Rondeslottet Hotell AS og A med krav om betaling av utestående salær. Grunnlaget for kravet mot A var selvskyldnerkausjonen. Rondeslottet Hotell AS fremmet motkrav og la ned påstand om tilbakebetaling av for mye innbetalt salær fastsatt etter rettens skjønn.
- (12) Som følge av søksmålet ble klagen til Disiplinærnemnden trukket, jf. HR-2019-1948-U, der Høyesteretts ankeutvalg slo fast at Disiplinærnemnden ikke kan fortsette behandlingen av sak om salær som er brakt inn for domstolene.
- (13) Oslo tingrett avsa 22. november 2019 dom med slik domsslutning:
- «1. Rondeslottet Hotell AS og A frifinnes for Advokatfirmaet Danielsen & Co AS' krav.
 2. Advokatfirmaet Danielsen & Co AS betaler 975 786 – nihundreogsyttifemtusensjuhundreogåttiseks – kroner inkl. mva. til Rondeslottet Hotell AS, med tillegg av forsinkelsesrenter fra 28. juli 2019. Oppfyllelsesfristen settes til 14 – fjorten – dager.
 3. Advokatfirmaet Danielsen & Co AS betaler 196 777 – ethundreognittisekstusensjuhundreogsyttisju – kroner eks. mva. sakskostnader til Rondeslottet Hotell AS og A.»
- (14) Advokatfirmaet Danielsen & Co AS anket dommen til Borgarting lagmannsrett. Rondeslottet Hotell AS og A innga avledet anke over utmålingen. Mens saken sto for lagmannsretten, ble Rondeslottet Hotell AS underlagt tvangsavvikling, og boet trådte da inn i saken ved siden av Rondeslottet Hotell AS.
- (15) Lagmannsretten avsa 4. mai 2021 dom med slik domsslutning:
- «1. Anken fra Advokatfirmaet Danielsen & Co AS forkastes.
 2. Advokatfirmaet Danielsen & Co AS betaler 1 080 786 –énmillionåttitusenjuhundreogåttiseks – kroner til Rondeslottet Hotell AS og Rondeslottet Hotell AS, dets tvangsavviklingsbo, i fellesskap, med tillegg av forsinkelsesrenter fra 14. juni 2019.
 3. I sakskostnader for lagmannsretten betaler Advokatfirmaet Danielsen & Co AS 266 444 – tohundreogsekstisekstusenfirehundreogførtifire – kroner til Rondeslottet Hotell AS, Rondeslottet Hotell AS, dets tvangsavviklingsbo, og A i fellesskap.
 4. Oppfyllelsesfristen er to uker etter forkynnelsen av denne dommen.»
- (16) Lagmannsretten var enig i tingrettens rettsanvendelse og viste blant annet til at salærregelen i Regler for god advokatskikk (RGA) punkt 3.3.1 gir uttrykk for en bransjenorm for advokattjenester som må anses som en del av avtaleforholdet mellom advokat og klient. Lagmannsretten fant at verken oppdragsavtalens klausul om månedlig fakturering eller betaling av de månedlige fakturaene innebar noen aksept av salærkravet.

Etter å ha konstatert at det ikke var reklamert for sent, tok lagmannsretten for seg de omtvistede delene av kravet. Advokatfirmaet Danielsens samlede salær ble redusert med 57 prosent, hvilket innebærer at han fikk godtgjort 420 timers arbeid.

- (17) Advokatfirmaet Danielsen & Co AS har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder rettsanvendelsen, bevisbedømmelsen og saksbehandlingen. Høyesteretts ankeutvalg traff 26. august 2021 slik beslutning:

«Anken fremmes til behandling i Høyesterett for så vidt gjelder rettsanvendelsen knyttet til betydningen av Regler for god advokatskikk (RGA) punkt 3.3.1 for domstolenes prøving av advokatsalæret, samt rettsanvendelsen ved spørsmålet om RGA var del av avtalen og ved spørsmålet om tilbakebetalingsplikt av for mye betalt salær.

Anken tillates også fremmet for så vidt gjelder bevisbedømmelsen ved spørsmålet om RGA var gjort til en del av avtalen.

For øvrig tillates ikke anken fremmet.»

- (18) Beslutningen innebærer at anken er nektet fremmet for så vidt gjelder spørsmålet om salærkravet må anses akseptert. Heller ikke saksbehandlingsanken i tilknytning til den konkrete fastsettelsen av salæret, herunder oppsplitting av salærkravet under ulike enkeltsaker, er tillatt fremmet.
- (19) Innenfor rammen av henvisningsbeslutningen står saken i det vesentlige i samme stilling som for lagmannsretten.

Partenes syn på saken

- (20) Den ankende part – *Advokatfirmaet Danielsen & Co AS* – har i korte trekk gjort gjeldende:
- (21) Domstolene kan ikke foreta en rent skjønnsmessig rimelighets- og forholdsmessighetsvurdering av advokaters salær på grunnlag av RGA punkt 3.3.1. Denne bestemmelsen er en etisk retningslinje for salærberegning som ikke kan håndheves av domstolene, jf. Rt-2000-1948. De advokatetiske reglene håndheves av Disiplinærnemnden, og gyldigheten av nemndens vedtak kan bringes inn for domstolene på samme måte som ved overprøving av forvaltningsvedtak. RGA punkt 3.3.1 gir ikke uttrykk for en bindende bransjestandard som kan innfortolkes i avtalen mellom advokat og klient. Bestemmelsen er heller ikke gjort til en del av den konkrete oppdragsavtalen mellom partene. Lagmannsrettens anvendelse av RGA punkt 3.3.1 ved overprøvingen av salærkravet savner således rettslig grunnlag.
- (22) Oppdragsavtalen gir anvisning på månedlig fakturering for utført arbeid og må eventuelt settes til side etter alminnelige avtalerettslige revisjons- og sensurregler, nærmere bestemt avtaleloven § 36. Denne bestemmelsen har en høyere terskel og bygger på andre kriterier enn RGA punkt 3.3.1, og er uansett ikke påberopt av ankemotpartene.
- (23) Det er under ingen omstendighet grunnlag for å kreve tilbakebetaling av allerede betalt salær. Domstolsloven § 227 fjerde ledd er en spesialbestemmelse som gir Disiplinærnemnden adgang til å pålegge tilbakebetaling av salær. Domstolene er henvist til

å bygge på den ulovfestede regelen om *condictio indebiti*. Vilkårene for tilbakebetaling på et slikt grunnlag er ikke vurdert av lagmannsretten og er heller ikke oppfylt i saken her. Ved den konkrete vurderingen må det tas hensyn til at klienten har godtatt og betalt de løpende fakturaene. Klienten har vært kjent med arbeidets omfang og med hva det har kostet. Ingen av de momentene som vanligvis taler for korreksjon, gjør seg gjeldende, og oppgjørshensynet veier tungt.

(24) Den ankende part har nedlagt slik påstand:

«PRINSIPALT:

1. A og Rondeslottet Hotell AS/Rondeslottet Hotell AS, dets tvangsavviklingsbo dømmes in solidum til å betale til Advokatfirmaet Danielsen & Co. AS kroner 1.118.313, med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra forfall til betaling skjer.
2. Advokatfirmaet Danielsen & Co. AS frifinnes for krav på tilbakebetaling fra Rondeslottet Hotell AS/Rondeslottet Hotell AS, dets tvangsavviklingsbo.

SUBSIDIÆRT:

Lagmannsrettens dom oppheves og henvises til ny behandling.

I BEGGE TILFELLE:

Advokatfirmaet Danielsen & Co. AS tilkjennes sakskostnader for Høyesterett, lagmannsrett og tingrett.»

- (25) Ankemotpartene – *Rondeslottet Hotell AS, dets tvangsavviklingsbo, Rondeslottet Hotell AS og A* – har i korte trekk gjort gjeldende:
- (26) Det fremgår av domstolloven § 224 at advokatvirksomhet skal utøves i samsvar med god advokatskikk. Salærregelen i RGA punkt 3.3.1 gir følgelig uttrykk for en bindende bransjestandard. Regler for god advokatskikk har dessuten status som forskrift, jf. advokatforskriften kapittel 12. Domstolene har både rett og plikt til å anvende lover og forskrifter, herunder RGA punkt 3.3.1.
- (27) Advokatfirmaet Danielsen valgte å ta ut søksmål om salærkravet og har derved avskåret Disiplinærnemnden fra å prøve om salæret er i samsvar med RGA. Da må domstolene foreta den vurderingen som Disiplinærnemnden ellers skulle ha foretatt. Rt-2000-1948 gjelder RGAs bestemmelser om interessekonflikter og har liten relevans for domstolenes adgang til å overprøve advokaters kontraktsrettslige salærkrav. RGA punkt 3.3.1 er uansett en del av oppdragsavtalen mellom partene.
- (28) Tilbakebetalingskravet har flere alternative rettslige grunnlag. Kravet følger allerede av domstolenes kompetanse til å gi fullbyrdsdom på tilbakebetaling av kontraktsstridige betalinger. Også vilkårene for tilbakesøking etter den ulovfestede læren om *condictio indebiti* er oppfylt så lenge utbetalingene skyldes mottakers overfakturering. Endelig følger tilbakebetalingsplikten av en analogisk anvendelse av domstolsloven § 227 fjerde ledd om Disiplinærnemndens adgang til å pålegge tilbakebetaling. Det gir dårlig sammenheng i systemet om tilbakebetaling skulle være utelukket i en situasjon der en advokat blokkerer klientens adgang til å klage salærkravet inn for disiplinærmyndighetene.

(29) Ankemotpartene har nedlagt slik påstand:

- «1. Anken forkastes.
2. Advokatfirmaet Danielsen & Co AS dømmes til å betale sakskostnader for Høyesterett.»

Mitt syn på saken

Oppdragsavtalen

(30) Et naturlig utgangspunkt for vurderingen av advokatfirmaet Danielsens salærkrav er avtalen mellom partene slik denne kommer til uttrykk i den aksepterte ordrebekreftelsen av 30. januar 2018. Der heter det blant annet:

«Herved bekreftes at vi vil kunne bistå deg i konfliktene rundt kjøpet av Rondeslottet hotell m.m.

I henhold til vår alminnelige praksis vil vi fakturere månedlig. Vår vanlige timepris i denne type sak er kr. 3.600,- pluss mva., kr. 2.200,- pluss mva. for fullmektiger.

...

Våre priser justeres automatisk i begynnelsen av hvert år uten særskilt varsel.

...

Telefonsamtaler, mailer og sms-er belastes etter faktisk brukt tid, men minimum med minstesats på et kvarter, ihht. rettspraksis og disiplinærpraksis. Vi vil kunne be om å kontobetalinger, og har registrert at du har satt inn et beløp på klientkonto 1720.07.11580.

...

Det er p.t. ikke mulig å si noe sikkert om oppdragenes varighet, men du vil bli gitt løpende orientering om oppdragets utvikling og fremdrift, også i form av oversendelse av kopi av alle brev/mailer og eventuelle prosesskrifter.

...»

(31) Oppdragsavtalen har altså bestemmelser om timepris, månedlig fakturering og a kontobetalinger. Det står ikke noe om oppdragets varighet eller antall timer som vil medgå til oppdraget. Størrelsen på salæret er følgelig ikke avtalt.

(32) Som jeg allerede har vært inne på, er det endelig avgjort gjennom lagmannsrettens dom at Rondeslottet Hotell AS og A ikke har akseptert salæret, verken ved å godta oppdragsklausulen om løpende fakturering eller ved å betale de løpende fakturaene.

(33) Vi står etter dette overfor et advokatoppdrag som skulle honoreres fortløpende, men der tidsbruken ikke var avtalt mellom partene eller akseptert av klient.

Reglene for god advokatskikk

- (34) Reglene for god advokatskikk var opprinnelig interne etiske regler for Advokatforeningens medlemmer. I 1996 ble de inntatt i den såkalte advokatforskriften kapittel 12 og derved gjort gjeldende for alle advokater. Denne delen av forskriften er hjemlet i domstolloven § 224 andre ledd, som med virkning fra 1997 ble innarbeidet i lovens kapittel 11 i forbindelse med endringer i blant annet disiplinær- og tilsynsordningen for advokater. Om kravene til god advokatskikk heter det i domstolloven § 224 første ledd:

«Advokatvirksomhet skal utøves i samsvar med god advokatskikk. Det hører til kravet om god advokatskikk blant annet at advokatvirksomhet skal utøves grundig, samvittighetsfullt og i overensstemmelse med hva berettigede hensyn til klientens tarv tilsier, og at oppdrag skal utføres tilstrekkelig hurtig.»

- (35) Advokatforskriften kapittel 12 inneholder et bredt spekter av bestemmelser om blant annet forholdet til klienten, forholdet til domstolene og andre konfliktløsende organer og forholdet mellom advokater. Etter domstolloven § 227 er myndigheten til å håndheve regelverket lagt til Disiplinærnemnden. Gyldigheten av Disiplinærnemndens vedtak kan bringes inn for domstolene i den grad de gjelder rettskrav, jf. tvisteloven § 1-3.

- (36) Det at reglene for god advokatskikk er forskriftsfestet, innebærer ikke i seg selv at de kan håndheves av domstolene i saker som ikke gjelder overprøving av Disiplinærnemndens vedtak. Jeg viser til Rt-2000-1948 og Rt-2001-536, som riktignok ikke gjelder salær, men der det mer generelt er uttalt at yrkesetiske regler ikke kan håndheves av domstolene. Et spørsmål i vår sak er imidlertid om den yrkesetiske salærregelen må innfortolkes i oppdragsavtalen mellom advokat og klient. I så fall må den anvendes ved domstolenes prøving av advokaters salær.

- (37) Salærregelen i RGA punkt 3.3.1 lyder slik:

«Klienten har krav på å få opplyst hvordan advokaten har beregnet sitt salær. Salæret skal stå i rimelig forhold til oppdraget og arbeidet som er utført av advokaten.»

- (38) Forholdsmessighetsstandarder knytter seg altså til oppdraget og til utført arbeid. Det innebærer at den tid advokaten rent faktisk har arbeidet med oppdraget, ikke uten videre er avgjørende.

- (39) Advokatforeningen har utarbeidet retningslinjer for salærberegning i en egen salærveiledning. I NOU 2002: 18 Rett til rett side 62 uttaler Advokatkonkurransutvalget følgende om retningslinjene til punkt 3.3.1:

«[...] Hva som er et rimelig salær blir etter dette et skjønnsmessig spørsmål. I praksis er det utviklet en del prinsipper for salærberegningen. Advokatforeningen har samlet disse prinsippene og kommet med anbefalte retningslinjer for salærberegningen i en egen salærveiledning Disse retningslinjene er nå så innarbeidet at de anses som retningsgivende bransjesedvaner.»

- (40) Advokatlovutvalget slutter seg i NOU 2015: 3 Advokaten i samfunnet – Lov om advokater og andre som yter rettslig bistand side 285 til at Advokatforeningens retningslinjer for salærberegning «er så innarbeidet at de må anses som retningsgivende bransjenormer».

- (41) Domstolene har i flere saker om overprøving av advokaters salær bygget på gjeldende bransjenorm. Allerede i Rt-1908-415 ble fastsettelsen av salæret, i mangel av annen avtale, basert på den «almindelige ... Godtgjørelse for Aandsarbeide».
- (42) Avgjørelsen ble fulgt opp i Rt-1917-453, der Høyesterett sluttet seg til byrettens henvisning til Rt-1908-415 og tilføyelsen om at de «bestemmende momenter blir derefter arbeidets omfang og vanskelighet, de interesser, vedkommende sak gjaldt, og dennes utfald». Disse momentene var inntatt i Den norske Sakførerforening, Oslo krets' salærtariff av 1916 og senere i de andre kretsenes tariffer.
- (43) Også ved overprøving av advokaters salær etter ønske fra parten eller prosessfullmektigen i forlengelsen av en behandlet sak, legger domstolene vekt på gjeldende bransjenorm og praksis for salærberegning. I Rt-2006-927 avsnitt 18 uttaler Høyesteretts kjæremålsutvalg følgende om overprøving etter tvistemålsloven § 52:
- «Utvalget bemerker til dette at etter § 52 er spørsmålet hvilke utgifter det var rimelig å pådra klienten ut fra prosessoppdraget og kontakten mellom part og prosessfullmektig. Prosessfullmektigen skal ha betalt i forhold til arbeidsinnsats og de kutymer og den praksis som foreligger for beregningen av salæret. Normen i forhold til klienten er en noe annen enn hva som er nødvendige utgifter etter § 176, jf. Schei: Tvistemålsloven I side 251.»
- (44) Tvistemålsloven § 52 er videreført i tvisteloven § 3-8. At domstolene fortsatt skal bygge på at prosessfullmektigen skal ha betalt i forhold til «arbeidsinnsats og de kutymer og den praksis som foreligger for beregningen av salæret», er lagt til grunn i blant annet HR-2020-1257-U avsnitt 11 med henvisning til Rt-2011-979 avsnitt 15.
- (45) Gode grunner taler etter mitt syn for at domstolskontrollen med advokaters salær foretas etter de samme kriteriene uavhengig av om overprøvingen skjer i egne saker om salær, i forlengelsen av behandlede saker eller i saker om gyldigheten av Disiplinærnemndens vedtak om salær. Bransjenormen bygger på en langvarig og konsekvent praksis, og den kan dessuten sees som et utslag av advokatens lojalitetsplikt overfor klienten, se NOU 2015: 3 side 286.
- (46) Lagmannsretten har lagt til grunn at RGA punkt 3.3.1 er en del av avtaleforholdet mellom advokat og klient som domstolene derved kan prøve. Under den konkrete overprøvingen av de omstridte delene av salærkravet uttaler lagmannsretten at salæret ikke skal reduseres til det «strengt nødvendige», men at det «må gis et spillerom for skjønn før terskelen for urimelig salær etter RGA punkt 3.3.1 er overskredet. Blant annet må advokaten gis rom for å ivareta klientens ønsker om grundighet i arbeidet».
- (47) Dette er etter mitt syn uttrykk for riktig rettsanvendelse. Lagmannsretten har lagt inn skjønnsmarginer i sin forholdsmessighetsvurdering, og jeg kan ikke se at salærnedsettelsen er basert på en «ren rimelighetsprøving» slik advokatfirmaet Danielsen synes å anføre.
- (48) Den innarbeidende bransjenormen basert på RGA punkt 3.3.1 må etter dette anses som del av oppdragsavtalen mellom advokat og klient, med mindre en annen salærberegning er avtalt. En annen salærberegning er ikke avtalt i saken her. Det er da ikke nødvendig for meg å gå inn på anførselen om at salærregelen i 3.3.1 er en avtalerettslig revisjonsregel som kan anvendes direkte av domstolene.

Kan deler av betalt salær kreves tilbake?

- (49) Som allerede nevnt har lagmannsretten redusert advokatfirmaet Danielsens salær med 57 prosent, hvilket innebærer at Rondeslottet Hotell AS har betalt drøye én million kroner for mye. Spørsmålet er om advokatfirmaet Danielsen kan pålegges å tilbakebetale den overfakturerte delen av salæret.
- (50) Partene synes å være enige om at tilbakebetalingsspørsmålet reguleres av den ulovfestede regelen om *condictio indebiti* – det vil si læren om når en betaler kan kreve tilbakebetaling av et beløp som vedkommende ikke var forpliktet til å betale. Ankemotpartene har som alternativt grunnlag blant annet vist til domstolenes kompetanse til å gi dom på tilbakebetaling av kontraktsstridige betalinger.
- (51) Etter mitt syn er det ikke tvilsomt at vilkårene for å kreve tilbakebetaling er oppfylt hva enten tilbakebetalingsplikten forankres i læren om *condictio indebiti* eller i et prinsipp om restitusjon av uberettiget berikelse i kontrakt.
- (52) I et tilfelle som det foreliggende der betalingen har skjedd som en følge av advokatfirmaets overfakturering, må den klare hovedregelen være at advokaten plikter å tilbakebetale det vedkommende etter avtalen ikke var berettiget til. Det vil gjennomgående være advokaten som kan bebreides for å ha fakturert salær som ikke står i rimelig forhold til oppdraget og det arbeidet som er utført. En slik tilbakebetalingsplikt må dessuten sies å inngå i selve håndhevelsen av det kontraktsrettslige prinsippet om ytelse mot ytelse.
- (53) Betaling av løpende fakturaer kan vanskelig legges klienten til last. Et særtrekk ved advokattjenester er at klienten som regel ikke har forutsetninger for å vurdere salærkravets forholdsmessighet. Til dette kreves innsikt også i de juridiske problemstillingene saken reiser. Slik sett er gjensidigheten i kontraktsforholdet basert på tillit.
- (54) Jeg kan for øvrig ikke se at oppgjørs- eller passivitetshensyn gjør seg gjeldende i nevneverdig grad i tilfeller som her, der klienten har klaget advokaten inn for Disiplinærnemnden innen seks månedersfristen i domstolloven § 227. Etter mitt syn må hensynet til at klientene ikke blir sittende med uforholdsmessige – og følgelig også kontraktsstridige – kostnader, normalt veie tyngst.
- (55) Jeg finner på denne bakgrunn at advokatfirmaet Danielsen må pålegges å tilbakebetale den urettmessige delen av salæret.

Konklusjon og sakskostnader

- (56) Mitt syn er at det ikke hefter feil ved lagmannsrettens rettsanvendelse, verken hva gjelder betydningen av RGA punkt 3.3.1 ved domstolenes prøving av kontraktsmessig salær eller tilbakebetalingsplikten. Anken skal da forkastes.
- (57) Rondeslottet Hotell AS, dets tvangsavviklingsbo, Rondeslottet Hotell AS og A har vunnet saken og har krav på erstatning for sakskostnadene for Høyesterett etter hovedregelen i tvisteloven § 20-2 første ledd. Det foreligger ikke tungtveiende grunner som gjør det

rimelig å fritta Advokatfirmaet Danielsen & Co AS for kostnadsansvaret etter unntaksbestemmelsen i tredje ledd.

- (58) Det er lagt frem sakskostnadsoppgave med krav om 493 787 kroner i advokatsalær. Det skal ikke legges merverdiavgift på kravet. Jeg finner at kostnadene har vært nødvendige, jf. tvisteloven § 20-5 første ledd. Kravet tas derfor til følge.
- (59) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. Anken forkastes.
 2. I sakskostnader for Høyesterett betaler Advokatfirmaet Danielsen & Co AS 493 787 – firehundreogtrettusensjuhundreogåttisju – kroner til Rondeslottet Hotell AS, dets tvangsavviklingsbo, Rondeslottet Hotell AS og A i fellesskap innen 2 – to – uker fra forkynning av denne dom.
- (60) Dommer **Falkanger:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (61) Dommer **Noer:** Likeså.
- (62) Dommer **Sæther:** Likeså.
- (63) Justitiarius **Øie:** Likeså.
- (64) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Anken forkastes.
2. I sakskostnader for Høyesterett betaler Advokatfirmaet Danielsen & Co AS 493 787 – firehundreogtrettusensjuhundreogåttisju – kroner til Rondeslottet Hotell AS, dets tvangsavviklingsbo, Rondeslottet Hotell AS og A i fellesskap innen 2 – to – uker fra forkynning av denne dom.